

Ústavnímu soudu
v Brně

ke sp. zn. Pl. ÚS 7/15

Věc: Návrh Městského soudu v Praze na zrušení ustanovení § 13 odst. 2 zákona
č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících
zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Vyjádření Senátu
Parlamentu České republiky

V Praze dne 1. dubna 2015

K žádosti, kterou zaslal soudce zpravodaj doc. JUDr. Vojtěch Šimíček, Ph.D. dopisem ze dne 10. března 2015, sp. zn. Pl. ÚS 7/15, doručeným Senátu Parlamentu České republiky dne 12. března 2015, podávám v požadované lhůtě podle § 69 odst. 1 a v souladu s § 30 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, za Senát Parlamentu České republiky toto

vyjádření:

I.

Ústavnímu soudu byl podán návrh Městského soudu v Praze na zrušení ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o registrovaném partnerství“). Dle navrhovatele je uvedené ustanovení, znemožňující osvojení dítěte některým z partnerů za trvání partnerství, v rozporu s ústavní zásadou rovnosti práv a zákazu diskriminace.

Návrh byl Městským soudem podán v souvislosti s žalobou proti rozhodnutí Magistrátu hl. m. Prahy ze dne 30. dubna 2014, v níž žalobce namítá zásah do lidské důstojnosti a porušení zásady rovnosti, resp. zákazu diskriminace stanoveného v čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 14 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Magistrát hl. m. Prahy totiž rozhodnutím ze dne 30. dubna 2014 zamítl odvolání žalobce proti usnesení Úřadu městské části Praha 13, odboru sociální péče a zdravotnictví ze dne 25. března 2014, jímž bylo zastaveno řízení o žádosti o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli, a to s odůvodněním, že jde o žádost zjevně nepřipustnou.

Podle navrhovatele je zřejmé, že *„důvodem zákazu osvojení je samotná skutečnost, že zde existuje a trvá partnerství a samotná existence takového partnerství brání tomu, aby se jeden z partnerů mohl stát osvojitelem dítěte. Jiné skutečnosti se nezjišťují. Protože partnerství je svazek dvou osob stejného pohlaví, je pak zřejmé, že zákaz, uvedený v ustanovení § 13 odst. 2 ... je zákazem z důvodu sexuální orientace uchazeče o osvojení dítěte.“* Městský soud současně poukázal na judikaturu Ústavního soudu ve vztahu k zásadě rovnosti v právech, zdůrazňující nemožnost pojímat rovnost absolutně, resp. nutnost chápat ji jako kategorii relativní, která má odstranit neodůvodněné rozdíly. Rozlišování přístupu k určitým právům mezi subjekty tak nesmí být právem libovůle, což však neznamená, že by každému muselo být přiznáno jakékoliv právo. K porušení zákazu diskriminace tak dochází tehdy, je-li s různými subjekty, které se nacházejí ve stejné nebo srovnatelné situaci, zacházeno rozdílným způsobem, aniž by existovaly objektivní a rozumné důvody pro uplatněný rozdílný přístup (např. nálezy Pl. ÚS 53/04).

Navrhovatel dále poukázal na skutečnost, že jediným důvodem pro zákaz osvojení dítěte je v intencích § 13 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství trvající partnerství, což znamená, že *„pokud by žadatel o osvojení nežil ani v manželství a ani v registrovaném partnerství, mohl by se stát osvojitelem poté, kdy by byly posouzeny jeho možnosti, schopnosti a podmínky, ve kterých by dítě vyrůstalo. V případě, kdy žadatel o osvojení žije v registrovaném partnerství, platí zákaz osvojení již pouze z tohoto titulu, aniž by byly posuzovány okolnosti, zda takovýto žadatel je schopen vytvořit odpovídající zázemí pro řádnou výchovu dítěte. Tyto skutečnosti představují rozdíly, které jsou rozdíly neodůvodněnými a neexistují rozumné důvody pro uplatněný rozdílný přístup.“*

II.

Ustanovení § 13 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství zní:

„(2) Trvající partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte.“

III.

Ustanovení § 13 odst. 2 je v zákoně o registrovaném partnerství od počátku jeho platnosti (3. dubna 2006) s účinností od 1. července 2006, aniž by bylo dotčeno jakoukoli změnou.

IV.

Pokud jde o návrh zákona o registrovaném partnerství, ten byl Senátu doručen dne 2. ledna 2006 a v senátní evidenci pátého funkčního období mu bylo přiděleno číslo tisku 203.

Předlohou se zabývaly tři výbory (ústavně-právní, pro zdravotnictví a sociální politiku a jako garanční výbor pro vzdělávání vědu, kulturu, lidská práva a petice). Ústavně-právní výbor se k jejímu projednání sešel na své 16. schůzi dne 11. ledna 2006, přičemž nedošlo ke shodě na žádném z podaných návrhů (schválit, zamítnout, pozměňovací návrhy), výsledkem tedy byl pouze záznam z jednání č. 4. Naproti tomu výbor pro zdravotnictví a sociální politiku doporučil dne 18. ledna 2006 Senátu schválit návrh zákona ve znění postoupeném Poslaneckou sněmovnou (usnesení č. 44, 16. schůze). Stejně jako na prvním místě jmenovaný nedospěl k přijetí usnesení ani garanční výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice, když mezi přítomnými členy dne 19. ledna 2006 na 20. schůzi výboru nenalezl podporu návrh na doporučení Senátu schválit návrh ve znění postoupeném Poslaneckou sněmovnou; z jednání výboru tak opět existuje jen záznam č. 6/2006.

Senát projednal osnovu na 9. schůzi dne 26. ledna 2006. Jak k návrhu zákona obecně, tak k problematice tradiční úlohy rodiny a s tím související otázce výchovy dětí partnery zazněla řada pozitivně laděných příspěvků, tak i obav či odmítavých reakcí.

V rozpravě spolu s návrhem na zamítnutí předlohy mimo jiné zaznělo: „... lidstvo už od té doby, co si uvědomovalo, že je lidstvem, vědělo, že musí pokračovat dále, že pokračování jeho je ve výchově dětí, nejen v plození, ale i v jejich výchově, aby měly stabilní prostředí a výchova mohla pokračovat. To je věc, kterou si musíme uvědomit, proč je tady pozitivně diskriminovaná rodina, proč tato situace tady je.“ (senátor Adolf Jílek), či „...chci hovořit o problému, o kterém se původně zmínila paní předkladatelka, který se jako zlatá nit jednotlivými vystoupeními táhne. Je to právě otázka dětí, mám na mysli zejména adopce a otázku rodinné péče. Bylo řečeno, že předloha zákona je stanovena tak, aby se ani v nejmenším této problematice nedotkla, aby si někdo nemohl myslet, že tito partneři, kteří budou registrováni, by mohli dostat dítě do osvojení nebo případně se stali pěstouny. Velmi mě překvapilo toto sebejisté tvrzení ... Jsem přesvědčena, že otázka adopce a náhradní rodinné péče u registrovaného partnerství je skutečně pouze otázkou času. Ne teď. Teď potřebujeme zákon. Prosila bych, aby minimálně veřejnost nebyla takto klamána, že teď ne; teď, v tomto zákoně ne. Kdy? Za půl roku, za rok půjdeme zkusit adopce, budeme novelizovat tento zákon?“ (senátorka Ludmila Müllerová).

Naproti tomu byly zmíněné postoje mírněny vystoupením dalších členů horní komory. K tomu uveďme např. projev senátorky Aleny Gajdůškové, jež uvedla: „Protože jsem pedagog, vnímám obavu těch, kteří hovoří o možných dopadech na děti a instituci rodiny. Tak jak je však zákon postaven, až úzkostlivě se snaží vyhnout všemu, co by navozovalo podobnost podporou a ochranou, kterou rodina v naší společnosti požívá. V § 13 odstavec 2 je dokonce ustanovení, které nedovoluje lidem žijícím v registrovaném partnerství osvojení dětí.“, senátora Tomáše Julínka, podle kterého „... tento zákon určitě neohrožuje rodinu, určitě neohrožuje reprodukci lidstva“, nebo senátora Jaroslava Kubery, jenž pronesl: „Druhá věc, která tady zazněla velmi silně, že vlastně tato skupina je ta, a když se přijme ten zákon, tak dojde k ohrožení manželství a rodiny. To je stejná demagogie, jako když někdo tvrdí, že za kriminalitu může policie.“.

Návrh zákona byl posléze v hlasování č. 20 schválen ve znění postoupeném Poslaneckou sněmovnou; z přítomných 65 senátorů při kvoru 33 se jich pro vyslovilo 45, proti 14. Lze uzavřít, že Senát při projednávání zákona o registrovaném partnerství postupoval v mezích Ústavou stanovené kompetence a ústavně předepsaným způsobem.

V.

Toto vyjádření zasílám s vědomím, že je zcela na Ústavním soudu, aby posoudil ústavnost § 13 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství tak, jak je navrhováno Městským soudem v Praze.

Milan Štěch
předseda Senátu
Parlamentu České republiky